

Ultima zi la Timpul a lui Eminescu – 28 iunie 1883. Studiul integral al Profesorului Nae Georgescu: 0 conspirație fără conspiratori. EXCLUSIV MIHAI- EMINESCU.RO

Foto: Cristina Nichitus Roncea / uzp.org.ro

0 conșpirație fără conspiratori

Ca să mă extrag din parantezele și generalitățile d-

nelor care mă citează din auzite ca făcător de mitologie eminesciană, redau, cât se poate de scurt, opiniile mele despre ultima zi la *Timpul* a lui Eminescu.

S-a încetățenit, fără voia mea, dar – temporal, cel puțin, după cărțile scrise de mine – ideea că Eminescu a fost eliminat din presă la data de 28 iunie 1883 în urma unei „conspirații”. Se vorbește de „teoria conspiraționistă” în ceea ce-l privește, căutându-se și identificându-se unii „actanți” care au lucrat din umbră la prinderea poetului în flagrant de iresponsabilitate sau au provocat evenimente care să-l aducă în situația de a se arăta ca iresponsabil.

Personal, deși nu am lucrat cu termeni precum „conspirație” etc., nu sunt incomodat de ei. M-am ghidat mult timp după „*Istoria contemporană a României*” de Titu Maiorescu, o carte în care conspirațiile, stratagemele politice, farsele, comploturile politice, intrigile, cabalele abundă. După mentorul Junimii, epoca de modernizare a României începe cu abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza realizată (obținută) în urma unui complot. Cine urmărește această carte vede că de la acel 11 februarie 1866 până spre 1900 comploturile și conspirațiile se țin lanț: este modalitatea prin care cad și se ridică guvernele, prin care se pun la cale și se înfăptuiesc alianțele secrete ori semisecrete, prin care se aduc oameni noi la cârma țării și se înlătură de la putere unii indezirabili. Este uimitor cum autorul, Titu Maiorescu, urmărește, descrie, laudă reușitele unor conspirații/comploturi: termenii îi sunt foarte familiari, nu-l incomodează câtuși de puțin. Este – *mutatis mutandis* – cum am urmărit noi, astăzi,

virtuozitatea driblingului în fotbal, de pildă.

Însuși principele Carol a fost adus în România deghizat, ascuns pe puntea unui vas până la intrarea Dunării în țară iar apoi purtat pe căi secrete până în București. Liberalii vor lua puterea în 1876 în urma coalizării secrete de la Mazar Pașa, alianța cu Puterile Centrale din 1883 va fi secretă, etc., etc. Noi îl citim pe Caragiale în registru comic, dar o replică precum aceasta a lui Farfuridi poate fi înțeleasă și maioreșcian: „*Cum ziceam adineauri amicului Brânzovenescu: trădare să fie, dacă o cer interesele partidului, dar s-o știm și noi... De aceea eu totdeauna am repetat cu străbunii noștri, cu Mihai Bravul și Ștefan cel Mare: iubesc trădarea, dar urăsc pe trădător...*”.¹ Este chestiune de climat: trădarea, conspirația, complotul sunt înțelese, în cheie pașoptistă, ca motor al istoriei – și nici Maiorescu nici – cu atât mai puțin! – Caragiale nu se formalizează, discută deschis asemenea lucruri.

Într-un astfel de climat general de comploturi, stratageme, curse și conspirații – ce mare lucru ar fi o cabală în plus, aceea din 28 iunie 1883, prin care și Eminescu este declarat *public* nebun pentru a nu mai putea să dețină funcții *publice* !?

Să ne înțelegem: nu intră în discuție boala poetului, acel surmenaj intelectual care-i cerea repaos și chiar internare. De altfel, poetul mai fusese internat în spital, prietenii săi consemnează și alte perioade când îl văd obosit – dar lucrurile se petreceau între ei, iar după un repaos, supravegheat sau nu, poetul revenea la deplinătatea forțelor. Acum însă, când cu evenimentele din 28 iunie 1883, anunțul bolii poetului este publicat pe pagina a doua a ziarului *Românul* (pe 1 iulie 1883),

oficiosul guvernamental aflat în necurmată polemică de oameni și idei cu Eminescu. Ziarul poetului, *Timpul*, va confirma știrea abia peste două zile – într-un anunț din prima parte a căruia aflăm că poetul „a încetat a mai lua parte la redacțiune”, deci a fost demis. Când adversarul de idei (politice, polemice, etc.) anunță că ești bolnav, ce ai de făcut? Și dacă trebuie să te aperi, cine te ajută?

Am dezvoltat cazul similar, acela al inginerului Nicolae Făgărășanu, un prieten al lui Eminescu: în focul unei polemici cu miză financiară mare (bani din buget), acesta este declarat nebun de către ziarul cu care se lupta. Ca să răspundă, Nicolae Făgărășanu a oferit, cum am zice astăzi, o conferință de presă: a închiriat o cameră la un hotel din centrul Bucureștilor și i-a chemat pe toți prietenii ziariști să-l vadă. Lumea s-a convins că poate fi considerat persoană publică, adică este sănătos.

Ce ar fi putut să facă Eminescu, însă, pentru a-și convinge prietenii și dușmanii de același lucru? Nimic, și asta din două motive. Mai întâi, se afla închis cu ajutor de la poliție, deci strict supravegheat. Apoi, era cu adevărat în criză, avea nevoie de timp pentru refacere. S-a căutat și s-a găsit momentul potrivit în ceea ce-l privește. În discuție intră, desigur, felul bolii poetului – dar zvonul public odată lăsat să umble nu mai ține cont de asta.

În discuție mai intră, însă, și evenimentele acestui 28 iunie torid. Lucrurile sunt foarte complicate și necesită explicații de amănunt – pe care le-am oferit în cărțile mele. Geopolitic, în această zi Regatul României schimbă orientarea politică,

economică etc. tradițională – dinspre Franța și Anglia, către Puterile Centrale. Este vorba de intrarea noastră în alianța secretă cu Germania, Austro-Ungaria și Italia. După primele mele cărți, prin anii 90 ai secolului trecut, Alexandru Paleologu a vorbit în mod special despre ziua de 28 iunie 1883 numind-o momentul schimbării axei de interes geopolitic al României. După aceea, Alexandru George acordă de asemenea o importanță deosebită acestei zile din istoria noastră modernă. Desigur, niciunul nu face legătura cu Eminescu... Chiar și săraca noastră istoriografie dedicată momentului, după 1994 amintește această zi ca pe una extrem de importantă – fără a face, desigur, nici ea – ea, mai ales! – racordarea la biografia unui... biet ziarist, în fond...

Practic, acest tratat de alianță, foarte necesar pentru țară, salvator la momentul respectiv, a însemnat reorientarea economiei noastre către Germania și Austro-Ungaria – o schimbare de axă, așadar – și, în consecință, schimbarea spiritului public, devierea dinspre francofonia noastră funciară către germanofilie. De acum înainte se poate vorbi de „influențele catalitice” (Lucian Blaga) ale spiritului german asupra românismului și românității (folosesc termenii cu sufixe categoriale obișnuite, fără conotații de alt fel). Asemenea lucruri se fac cu maximă atenție și concentrare – iar ceea ce numim astăzi „victime colaterale” se trece sub tăcere în dobânda câștigului. Apropierea noastră de industria germană a însemnat progres, europenizare în galop. Când privești, însă, momentul impactului nu se poate să nu vezi rănila ... responsabilității.

Ca evenimente între care se înscriază „boala gravă”

a lui Eminescu, sau „căderea lui bruscă” după I. Crețu, trebuie să amintim mai ales expulzarea din țară a lui Émile Galli, directorul ziarului francez din București *L'Indépendance roumaine*. Evenimentul a fost foarte mediatizat, și mă rezum să redau o caricatură de epocă unde bietul franțuz este înfățișat ca vânat, urmărit de guvernul român în chip de haită – biciuită de la distanță de reprezentantul Austro-Ungariei. Priviți câteva clipe această caricatură ce rezumă o pagină de istorie... nescrisă însă. Era tot la 28 iunie 1883.

În aceeași zi s-a devastat sediul Societății Carpații – al cărui membru marcant era și Eminescu. Recent s-a descoperit că unul dintre directorii acestei societăți, Gheorghe Ocășanu, nimeni altul decât acela care a ajutat la arestarea lui Eminescu, era agent al poliției Austro-Ungariei. Această societate care lupta clandestin pentru unirea Ardealului cu țara începuse a fi penetrată de agenți străini – și, practic, activitatea ei se poate reface astăzi după rapoartele secrete trimise la Viena și găsite, în zilele noastre, în binevoitoarele arhive de acolo. Eminescu este foarte des citat în aceste rapoarte. Era, deci, tot 28 iunie 1883. Raporturile diplomatice ale Regatului României cu Puterile Centrale s-au înrăutățit brusc după sărbătorile de la Iași, din 6 iunie, când, la dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare, în prezența lui Carol I, s-au rostit discursuri irredentiste (mai ales de către Petre Grădișteanu). Spre 25–26 iunie 1883 vestea se lățește bine de tot în Europa, grație mai ales ziarului românesc de limbă franceză *L'Indépendance roumaine*, care era foarte răspândit pe continent, iar Austro-Ungaria va rupe relațiile diplomatice cu România pentru 48 de ore, în timp ce Bismarck va telegrafia (în secret, desigur) că

declară război Regatului României dacă nu se aduc reparații. Regele însuși scrie scrisori teribil de adevărate către rude și prieteni, despre presa maghiară, mai ales cea din Budapesta, care cere imperativ ca România să fie cucerită urgent cu armele și anexată la Austro-Ungaria. A fost un adevărat război de presă... dar și de jurnaliști.

Iată, în acest sens, mărturii de ultimă oră foarte importante, ce vin să încoroneze reliefurile atât de accidentat ale informației. Este vorba chiar despre corespondența privată a regelui Carol I, recent descifrată și editată de dl. Sorin Cristescu². Avem, așadar, scrisorile regelui din preajma lui 28 iunie 1883, către ilustrul său tată sau către alte persoane din familie, din care extragem câteva pasaje privitoare la presă: „*Semnificația infamă care s-a dat cuvântărilor ținute la festivitățile de la Iași și comentariile despre prezența lui Brialmont arată cât de departe poate duce libertatea presei, fiind în stare să implice țara într-un conflict primejdios cu vecinii. În ziarele românești și Austro-Ungare domnește la ora actuală o așa de uriașă iritare că ne-am putea teme de o explozie.*”

³; „*Dacă tonul presei românești este extrem de regretabil, cel al ungarilor a ajuns la limita nerușinării, aceștia cer cu o nemaiauzită nerușinare pur și simplu anexiunea /noastră/. În Germania, din nefericire, nu intră ziare scrise în limba maghiară, care aici sunt foarte răspândite, altminteri românii ar fi tratați cu mai multă indulgență. Germanii iubesc banii românești, dar se năpustesc cu lovituri de bătă asupra țării.*” ⁴ Iată, apoi, părerile suveranului despre ziarul *L'Indépendance roumaine* (a aleg un pasaj mai semnificativ dintre multele la îndemână; regele afirmă de câteva ori că foaia

franțuzească face politica Rusiei pentru că se hrănește masiv din rublele pe care imperiul i le furnizează): „Ziarele răspândesc în continuare știri false pe aici. Cea mai rea foaie în această privință este L'Indépendance roumaine care se hrănește din minciuni, povești de scandal și atacuri josnice împotriva guvernului. Presa străină din nefericire își ia știrile din acest izvor necurat și ziarele bucureștene simpliste repetă apoi totul papagalicește. Nemărginita libertate a presei nu ne permite să luăm măsuri împotriva lor.”⁵ Ca să demonstrez același lucru, mie mi-au trebuit spații largi și investigații destul de lungi (abia crezute de către tinerii mei colaboratori...), acest izvor atât de limpede, regal cu adevărat, nu fusese scos la iveală. Iar acum, când îl avem, trebuie să facem racordarea acestor informații la domeniul eminescologiei.

Așadar, de ani buni *L'Indépendance roumaine* făcea zile fripte guvernului Brătianu, transportând în Europa și punând zilnic pe mesele ambasadurilor, miniștrilor, președinților, regilor – bârfe, ineptii, chiar secrete de stat. După dezvăluirile ei privind discursurile iredentiste de la Iași, din 6 iunie 1883, când s-a dezvelit statuia lui Ștefan cel Mare, Europa ziaristică și politică s-a încins, a luat foc adică, a ars mocnit până la 28 iunie și în această zi a izbucnit flacăra. Guvernul Brătianu a luat, în fine, măsuri împotriva presei, mai exact l-a expulzat din țară pe directorul foii franceze, cetățeanul francez Émile Galli. Situația o cerea: Austro-Ungaria rupsesse relațiile diplomatice cu Regatul României pentru 48 de ore (și executa manevre armate în Carpați, în timp ce presa maghiară striga că a venit timpul ca imperiul să-și anexeze Valahia și Moldova; aceste scenarii geopolitice erau

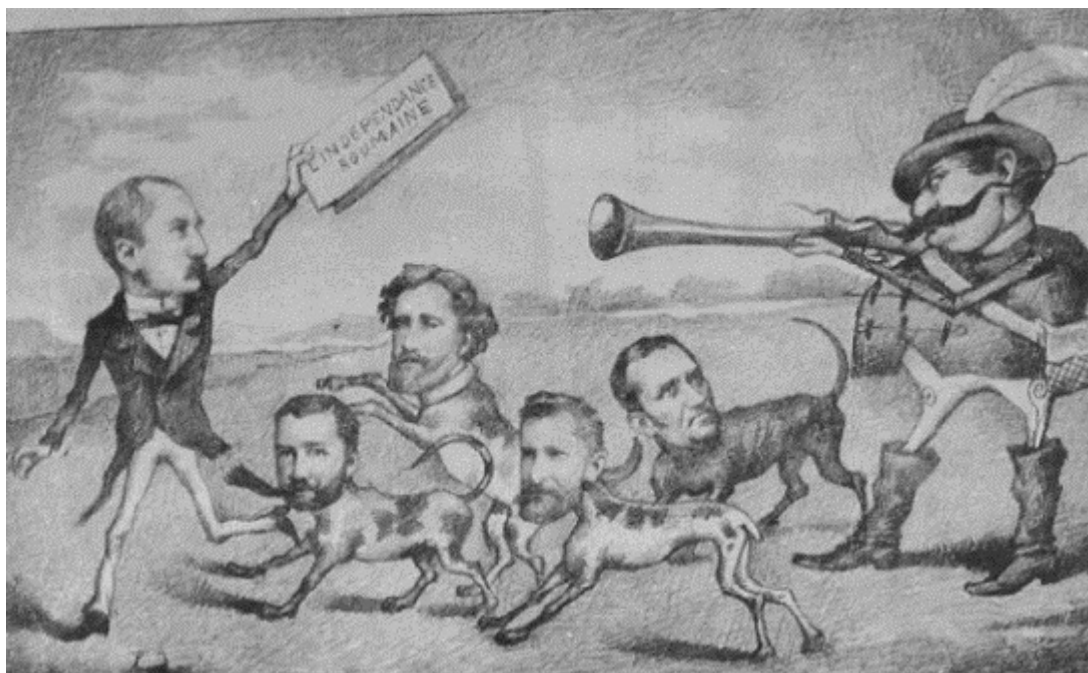
foarte vii în epocă, iar prin 1879 filosoful Vasile Conta câștigase notorietate națională dezvoltând unul asemănător prin presă⁶), Bismack amenințase Regatul României cu declararea războiului (printr-o telegramă secretă către rege). Împăratul Wilhelm I al Germaniei transmisese, de asemenea, o scrisoare de amenințări, în care soma România să intre în alianță militară, spunând textual: „*Cu sau fără alianță, România trebuie să subscrie la condițiile învingătorului*” (asta aducea aminte de Congresul de pace de la Berlin, când României i s-au impus condițiile la masa verde, deși fusese învingătoare pe câmpul de luptă), Rusia cerea, de asemenea satisfacții. Trebuia făcut ceva, iar guvernul a făcut totul și încă ceva pe deasupra. I se cerea să retracteze și să-și prezinte scuze: Petre Grădișteanu (autorul discursului iredentist de la Iași) a mers, în persoană, la Viena să-și ceară scuze – dar l-au însoțit și ministrul de externe, D. A. Sturdza și ministrul C. Stătescu. Cu misiuni asemănătoare în lumea germană se afla Regina Elisabeta, mergea acum Carol I însuși – și se mai aflau I. C. Brătianu, P. P. Carp și Titu Maiorescu. În vara aceasta fierbinte se coace alianță – iar fructul va fi cules în toamnă, printr-o iscălitură rece și discretă a lui I. C. Brătianu.

Toate episoadele de mai sus sunt bogat reprezentate în caricaturi de epocă – și am reprodus în cărțile mele câteva cu scopul și numai cu scopul de a arăta că avem de-a face cu un spirit public, un climat înțeles ca atare de către lumea care trăia în acele zile.

Chiar în ziua dezvelirii monumentului lui Ștefan cel Mare de la Iași, armata austro-ungară executa ample manevre militare la granița României, pichetul de

grăniceri români de la Ițcani era capturat, pur și simplu (în urma unei înscenări) de către un detașament austriac, militarii români fiind degradați și purtați pe jos, prin Suceava, ca să-i vadă mulțimea, fiind etichetați ca agresori... Eminescu este printre puținii ziariști români care se revoltă: în timp ce la Iași se ridică statuia lui Ștefan – la Suceava, cetatea de scaun a domnitorului, militari români sunt purtați în lanțuri spre pușcărie. În același timp, generalul belgian Brialmont, chemat de către rege în țară să facă planuri genistice de apărare a capitalei (de la el ne-a revenit/rămas, între altele, fortul Jilava, actuala pușcărie) era somat, amenințat cu scoaterea din rândul armatei, la el în țară, dacă nu părăsea România...Toate acestea, la 28 iunie și în zilele imediat următoare.

Émile Galli trebuia expulzat, așadar, pentru că el relatase pe larg serbările de la Iași, iar ziarul său franțuzesc internaționalizase brusc chestiunea. Atâția alți ziariști trebuiau neutralizați într-un fel sau altul. Chiar ziarul *Timpul* din 29 iunie (numărul care conține editorialul eminescian despre libertatea presei) dă o știre pe pagina întâi de acest fel: „*Ni se spune că guvernul român ar avea de gând să mai expulzeze încă și alți străini, în urma cererilor unor puteri străine. – Dăm știrea sub rezervă.*”⁸Ziarul *Binele public* dă informații mai ample: sunt căutați ziariștii din București pentru a li se verifica actele – iar cei care nu au cetățenia română sunt expulzați, ca și Émile Galli.

Emile Galli,
directorul ziarului *L' Indépendance roumaine*, expulzat la 28 iunie 1883. Caricatura îl înfățișează în postură de vânat, pe urmele sale fiind, în chip de câini de vânătoare, D. A. Sturza, I. C. Brătianu, Petre Grădișteanu și Gheorghe Chițu. Pușcașul este Contele Gustav Kalnoky, ministrul afacerilor externe al Austro-Ungariei.

România a luat, repet, măsuri urgente: Petre Grădișteanu împreună cu Eugen Stătescu, fostul ministru de externe (vezi-i și în caricatura de mai sus în chip de câini de haită; în altele apar des făcând lașe temenele puternicilor Europei), vor merge în persoană la Împăratul, la Viena, pentru a-și cere scuze pentru discursul din 6 iunie. Ei pleacă pe 28 iunie cu „Trenul fulger”, acum pus pe șine din București.

Într-o zi atât de bulversată politic, Ioan Slavici pleacă din țară, Maiorescu de asemenea (după amiază, imediat ce a rezolvat cu internarea lui Eminescu la doctorul Șuțu) – și, cum spune primul dintre ei: „Eminescu era vorba să plece la Botoșani”.

Acest „era vorba” din amintirile atât de încâlcite

ale lui Slavici înseamnă o vorbă vorbită anterior, o hotărâre sau decizie luată. Eminescu nu mai pleacă, însă, și este prins sau se lasă prins în vârtejul evenimentelor din București. Arestarea lui de către comisarul de poliție Câță Niculescu a însemnat eveniment public în toată regula, cu scandal și tam-tam, iar înserierea între celelalte percheziții, spurgeri de sedii, expulzări etc. pune cel puțin sub semnul întrebării intenția autorităților. În fond, care era problema de tulburare a ordinii publice, adică motivul arestării? – Că într-o baie poetul ședea închis de câteva ore. Cum poate fi tulburată ordinea publică într-o baie – și încă, în așa fel încât să fie nevoie de furgonul poliției, al spitalului, de martori, prieteni etc.? Iar această arestare a fost premeditată – sub forma unei prezervării, desigur, a unei protecții – de către prietenii lui Eminescu, aceia care de dimineață îi făcuseră rost de bilet de internare prin Titu Maiorescu.

Acestea sunt, desigur, legături între evenimente. Nu avem o dovadă certă că a existat un „complot” sau o „conspirație” în jurul lui Eminescu – și nu știu dacă istoria va putea oferi vreodată un asemenea „act” scris. Eu mi-am plasat cercetările sub semnul lui Eschil, al cărui *Agamemnon* este drama „logomanției” (ghicire în cuvânt, discurs) – și citez des mai ales versul *to gar topazein tou saf eidenai diha*, care înseamnă că a face legături între lucruri, a căuta coincidențele, este diferit de a ști clar. În această piesă *Corul* este personaj principal și încă de la început presimte că regina Clitemnestra pune la cale crima împotriva lui Agamemnon, merge apoi pas cu pas pe urmele presimțirilor, face chiar o filozofie a presentimentului, vrea să-l avertizeze pe rege la

sosirea lui în Argos – totuși, nu este absolut sigur că se află în fața preparativelor unei crime, își dă seama de aceasta doar în momentul când crima se produce. Și atunci, la ce bun să mai prevezi viitorul când nu-l poți schimba? Totuși, acest *topazein* este omenesc și zeiesc, este necesar și angoasant de obligatoriu: trebuie să treci prin întâmplări pentru a o deduce pe cea care urmează.

Acum, recent, în aceeași ordine a coincidențelor, trebuie să amintesc importantul cuvânt la mormântul lui Eminescu, ținut în dimineața zilei de 16 iunie 2018 de către distinsul istoric, Dl. prof. Gheorghe Iscru. Dânsul a studiat aplicat documentele privitoare la 28 iunie 1883 – și conchide cu o întrebare: de ce prietenii lui Eminescu nu l-au cooptat pe poet în acest grup restrâns care pregătea alianța secretă cu Puterile Centrale? Mai ales că el nu gândea politic mult diferit față de ei, era un bun cunoscător și un admirator al culturii germane: în loc să fie exclus, eliminat, trebuia pus alături în barcă.

Independent de Dl. Gheorghe Iscru, aceeași observație este făcută de D-na Ilina Gregori. Dânsa nu crede că s-ar fi organizat un „complot” pentru eliminarea lui Eminescu – aducând asemenea argumente: *„Luările de poziție eminesciene în chestiunile actuale de politică externă concordă în bună parte, prin realismul lor în primul rând și orientarea decis anti-rusească, cu strategia micului grup de confidenți ai regelui care pregăteau alianța secretă cu Puterile Centrale. Ele infirmă ca atare explicațiile pe care se sprijină versiunea complotului infam contra poetului-gazetar.”* ⁹Iată o chestiune care ar putea să țină de logica faptelor: cum să dai la o parte un adept al ideilor tale?! Și

totuși, istoria are logica ei.

Dl. Alex Stoenescu a ținut, prin anul 2006 cred, un serial răsunător la un post de televiziune important, despre familia Brătienilor – explicând în detalii cazul Domnitorului Alexandru Ioan Cuza care, deși dorea el însuși principe străin, deși îl căuta și era gata să-i ofere coroana al cărui garant se considera (conform înțelegerii anterioare lui 1859) – totuși a fost eliminat când s-a găsit principele, a fost scos brutal din joc pentru ca meritul să nu-i revină.

Alexandru Ioan Cuza a fost sacrificat în 1866, arestat chiar de șeful gărzilor sale – pentru a se pune în practică ideile pe care el însuși le nutrea! Aceasta este epoca, acesta este climatul. Punându-mi, și eu, întrebarea de ce n-a fost cooptat Eminescu între cei care au înfăptuit alianța secretă din 1883 – mi-am dat răspunsul în acest sens, făcând legătura cu situația lui Cuza. D-nii Gheorghe Iscru, Alex Stoenescu și D-na Ilina Gregori (dânsa nu se întreabă, ci doar bovarizează, feminin, vai, prea feminin, pe marginea istoriei) reinventează cazul, ca dovadă că există un *topazein* etern în noi. Eschil ar putea răspunde și de data aceasta.

Nu avem documente. Știm, însă, ce cascadă de evenimente mărețe s-a declanșat în ziua aceea, mai știm că de acum înainte Eminescu – cu toate că se va însănătoși după câteva luni – nu va mai fi persoană publică și nimic din ce va face sau scrie nu va mai fi credibil. Urmează pentru el 6 ani de zile de *moarte civilă*. Conceptul exista în epocă, moartea civilă sau politică însemna scoaterea cuiva din viața publică – și Eminescu, în anii săi de glorie, la *Timpul*, a rostit (scris) o asemenea condamnare la moarte civilă. Era la 14 martie 1881, imediat după

proclamarea Regatului: liberalii se gândesc să-l roage pe Dimitrie Lecca să facă declarația formală în Parlament – iar Eminescu este unul dintre cei mulți care se indignează. Într-adevăr, Dimitrie Lecca fusese, la 11 februarie 1866, cel care-l arestase pe Al. I. Cuza în palat (iată, iarăși revine numele domnitorului în atenție). Fusese șeful gărzilor domnitorului, prestase jurământ de credință în fața sa – iar acum îl pune în cătușe. În *Timpul* din 14 martie apare, după numele lui D. Lecca, în editorialul de pagina întâi (text neeminescian) semnul crucii și data 11 februarie 1866 – ceea ce va inflama presa oficială.

Eminescu revine cu explicații teoretice, la 18 martie, spunând răspicat: armata ca instituție se bazează pe jurământul militar, iar acest militar a murit la 11 februarie 1866, când și-a încălcat jurământul – a murit civil adică; el poate trăi până la adânci bătrânețe, poate să-și mănânce în liniște pensia – dar nu mai are dreptul să rămână sau să revină în viața publică. Cel care l-a trădat pe Cuza îl poate trăda oricând și pe Carol. Totuși, Dimitrie Lecca va fi Președintele Senatului, și va rămâne mult timp în funcție după 13 martie 1881 când a reîmbrăcat haina militară, ridicat la rangul de general pentru meritele sale deosebite.

Eminescu suferă, la propriu, acest tip de moarte civilă pe care-l prefigurează (și care rămâne doar prefigurat) pentru trădătorul lui Cuza – între 1883-1889 – fără a fi, însă, la mijloc, motive atât de întemeiate: o formă fără fond.

Mai mult chiar: însuși Alexandru Macedonski a avut parte de o asemenea condamnare la moarte civilă. După epigrama publicată sub numele său în revista *Literatorul*, în luna august 1883, Grigore Ventura

este acela care reacționează public, în limba franceză, în *L'Indépendance roumaine*, 4/16 august (ziarul a fost preluat de către Al. Ciurcu de la abia exilatul Émile Galli; Ventura fusese și va rămâne redactor la foaia franceză), numind gestul „Une infamie”. Al. Macedonski replică dur prin presă – iar Ventura revine în acești termeni: „*Pentru mine, d. Macedonski este un om moralmente mort, și n-am să imit conduita sa față de Eminescu, lovindu-l când este la pământ. Requiescat in pace.*” Am atras atenția că această polemică trebuie citită în cheia momentului. Macedonski nu-l numește în mod expres pe Eminescu, se referă doar la „Un X... pretins poet”. După anunțul bolii și destituirii lui Eminescu, din 28 iunie, nu s-a mai scris nimic despre poet, nu s-a dat vreun comunicat, etc. Iată că la mijlocul lui august Grigore Ventura găsește pretextul să afirme ferm că Eminescu este „pretinsul poet X...”, că el a înnebunit și că acest lucru îl spune Al. Macedonski într-o epigramă. Abia această ieșire în presa franceză autentică, certifică oarecum, nebunia. Este motivul pentru care trebuie să fim extrem de prudenți în interpretările acestei sume de coincidențe. Grigore Ventura îl duce pe Eminescu la baia Mitrașewski, el anunță poliția că poetul face acolo o scenă de nebunie, el pleacă de la locul faptei – iar acum, în august, tot el anunță public boala folosindu-se ca pretext de o epigramă. Totul are aspect de cabală.

În fond, lucrurile se pot limpezi întrucâtva dacă ascultăm și opinia unui filosof, l-am numit pe dl. Constantin Barbu. Recitind și comentând împreună aceste izvoare narrative, dânsul a pus această dilemă: Ori Eminescu era prea mic – și atunci lumea sa nu s-a încurcat prea mult cu eliminarea lui (urmând a fi recuperat ulterior, ca poet) – ori era

prea mare, prea temut adică, fiind membru marcant al Partidului Conservator, redactor încă activ la *Timpul*, foarte bine ținut minte din polemicile de până acum chiar dacă în ultima vreme scria mai puțin – și atunci aceeași lume a trudit îndelung, a avut ceva de furcă să creeze momentul și să-l fixeze în istorie. Din această dilemă, vorba lui Caragiale, nu putem scăpa. Eminescologia ca știință pulsează între „micimea” și „grandoarea” lui Eminescu. Se observă, însă, că cei care aleg primul termen al dilemei minimalizează și momentul 28 iunie 1883. O fac pe cont propriu: nu poți crede în „morală” lui Grigore Ventura, de pildă, acela care chiar la moartea lui Eminescu, lângă catafalcul său, a ținut un discurs prin care lăuda poetul în mod convențional – și veștejea ziaristul cu pasiune și chiar cu aversiune. Titu Maiorescu notează în jurnalul său „A vorbit și nebunul indiscret de Ventura”¹⁰ (citez din memorie). Nebun, ca toată lumea aceasta... Indiscret, însă, în stil propriu, cu proiect și program.

N. Georgescu

Sursa: Mihai-Eminescu.Ro

¹ I.L. Caragiale: *O scrisoare pierdută*, Actul II, Scena 3.

² Sorin Cristescu, *Carol I – Corespondența privată 1878 – 1912*, Editura Tritonic, București, 2005.

³ Scrisoarea din 21 iunie / 3 iulie, către Maria de Flandra, sora sa; generalul belgian Brialmont se afla în țară, pe lângă Galați, pentru a studia terenul, la rugămintea personală a lui Carol I, în vederea construirii unei linii de fortificații; presa străină a considerat că el este consultant într-o eventuală trecere armată a munților pentru Ardeal; adăugăm în această paranteză că, în context, Imperiul Austro-Ungar a ordonat și a executat manevre militare în Ardeal pentru intimidarea

Regatului României, manevre conduse de însuși Arhiducele Franz Ferdinand.

4[□] Scrisoarea din 28 iunie / 10 iulie 1883, către Karl Anton de Hohenzollern, tatăl său. Scrisoarea este trimisă de la Sinaia, unde regele se afla de două zile: suntem exact pe 28 iunie 1883, când Grigore Ventura vrea să-l ducă pe Mihai Eminescu la Palatul Cotroceni ca să-l .. împuște pe rege. Deplasările suveranului erau, desigur, publice, toată lumea, și mai ales presa, știa că el este în drum spre Germania. Ventura nu prea are cui spune că Eminescu îl căuta pe rege în capitală – doar dacă, iarăși se impune constatarea, – dacă suntem ferm convinși că poetul era cu adevărat nebun de legat și nu mai știa pe ce lume se află).

5[□] Scrisoare din 25 august / 6 septembrie 1882, către același.

6[□] Articolul, intitulat „Viitorul României pregătiti de d-nii Brătianu și Kogălniceanu”, a fost publicat în *Presa*, 10 feb. 1879, și reluat cu ample comentarii în mai toate ziarele (vezi: *Octav Minar, Filosoful Conta*, Ed. C. Sfetea, f.a., p.717-726.

7[□] Traducerea d-lui Sorin Cristesc (în scrisoarea lui Carol I din 25 iulie / 6 august 1883 către tatăl său).

8[□] *Timpul*, 26 iunie 1883.

9[□] În revista *Observator cultural* ,14-20 iunie 2007,p.8-9.

10[□] T.Maiorescu: *Însemnări zilnice*, ed. cit., vol. III, la 16 iunie 1889.

Moartea civilă a lui Eminescu

**– arestarea și eliminarea din
28 iunie 1883. Eminescu,
sacrificat pentru
Transilvania. – Profesorul
Nae Georgescu, arhivistul
Dragoș Olaru și jurnalistul
Victor Roncea în România
liberă, de 15 ianuarie**

Moartea civilă a lui Eminescu – arestarea și eliminarea din 28 iunie 1883

În discuția legată de arestarea lui Eminescu și eliminarea lui de la ziarul „Timpul” și din spațiul civil și politic intră și evenimentele acestui torid 28 iunie 1883.

Lucrurile sunt foarte complicate și necesită explicații de amănunt – pe care le-am oferit în cărțile mele. Geopolitic, în această zi Regatul României schimbă orientarea politică, economică etc. tradițională – dinspre Franța și Anglia către Puterile Centrale. Este vorba de intrarea noastră în alianța secretă cu Germania, Austro-Ungaria și Italia.

După primele mele cărți, prin anul '90 ai secolului trecut, Alexandru Paleologu a vorbit în mod special despre ziua de 28 iunie 1883, numind-o momentul schimbării axei de interes geopolitic al României.

După aceea, Alexandru George acordă, de asemenea, o importanță

deosebită acestei zile din istoria noastră modernă. Desigur, niciunul nu face legătura cu Eminescu... Chiar și săraca noastră istoriografie dedicată momentului, după 1994, amintește această zi ca pe una extrem de importantă – fără a face, desigur, nici ea – ea, mai ales! – racordarea la biografia unui... biet ziarist, în fond...

Practic, acest tratat de alianță, foarte necesar pentru țară, salvator la momentul respectiv, a însemnat reorientarea economiei noastre către Germania și Austro-Ungaria – o schimbare de axă, așadar – și, în consecință, schimbarea spiritului public, devierea dinspre francofonia noastră funciară către germanofilie. De acum înainte se poate vorbi de „influențele catalitice” (Lucian Blaga) ale spiritului german asupra românismului și românității (folosesc termenii cu sufixe categoriale obișnuite, fără conotații de alt fel). Asemenea lucruri se fac cu maximă atenție și concentrare – iar ceea ce numim astăzi „victime colaterale” se trece sub tăcere în dobânda câștigului. Apropierea noastră de industria germană a însemnat progres, europenizare în galop. Când privești, însă, momentul impactului nu se poate să nu vezi rănilile... responsabilității.

Ca evenimente între care se înscriază „boala gravă” a lui Eminescu, sau „căderea lui bruscă” după I. Crețu, trebuie să amintim mai ales expulzarea din țară a lui Émile Galli, directorul ziarului francez din București „L'Indépendance roumaine”. Era tot la 28 iunie 1883.

În aceeași zi s-a devastat sediul Societății „Carpații” – al cărei membru marcant era și Eminescu. Recent s-a descoperit că unul dintre directorii acestei societăți, Gheorghe Ocășanu, nimeni altul decât acela care a ajutat la arestarea lui Eminescu, era agent al poliției Austro-Ungariei. Această societate care lupta clandestin pentru unirea Ardealului cu țara începuse a fi penetrată de agenți străini – și, practic, activitatea ei se poate reface astăzi după rapoartele secrete trimise la Viena și găsite, în zilele noastre, în

binevoitoare arhive de acolo. Eminescu este foarte des citat în aceste rapoarte. Era, deci, tot 28 iunie 1883. Raporturile diplomatice ale Regatului României cu Puterile Centrale s-au înrăutățit brusc după sărbătorile de la Iași din 6 iunie, când la dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare, în prezența lui Carol I, s-au rostit discursuri iredentiste (mai ales de către Petre Grădișteanu).

Spre 25-26 iunie 1883 vestea se lățește bine de tot în Europa, grație mai ales ziarului românesc de limbă franceză „L'Indépendance roumaine”, care era foarte răspândit pe continent, iar Austro-Ungaria va rupe relațiile diplomatice cu România pentru 48 de ore, în timp ce Bismarck va telegrafia (în secret, desigur) că declară război Regatului României dacă nu se aduc reparații. Regele însuși scrie scrisori teribile de adevărate către rude și prieteni, despre presa maghiară, mai ales cea din Budapesta, care cere imperativ ca România să fie cucerită urgent cu armele și anexată la Austro-Ungaria. A fost un adevărat război de presă... dar și de jurnaliști.

Iată, în acest sens, mărturii recente foarte importante ce vin să încoroneze reliefurile atât de accidentate ale informației. Este vorba chiar despre corespondența privată a Regelui Carol I, descifrată și editată de dl Sorin Cristescu („Carol I – Corespondența privată 1878-1912”, Editura Tritonic, București). Avem, așadar, scrisorile regelui din preajma lui 28 iunie 1883, către ilustrul său tată sau către alte persoane din familie, din care extragem câteva pasaje privitoare la presă: „Semnificația infamă care s-a dat cuvântărilor ținute la festivitățile de la Iași și comentariile despre prezența lui Brialmont arată cât de departe poate duce libertatea presei, fiind în stare să implice țara într-un conflict primejdios cu vecinii. În ziarele românești și austro-ungare domnește la ora actuală o așa de uriașă iritare că ne-am putea teme de o explozie”; „Dacă tonul presei românești este extrem de regretabil, cel al ungarilor a ajuns la limita nerușinării, aceștia cer cu o nemaiauzită nerușinare pur și simplu

anexiunea /noastră/. În Germania, din nefericire, nu intră ziare scrise în limba maghiară, care aici sunt foarte răspândite, altminteri românii ar fi tratați cu mai multă indulgență. Germanii iubesc banii românești, dar se năpustesc cu lovituri de bătă asupra țării“, afirmă Regele în scrisoarea din 28 iunie/10 iulie 1883 către Karl Anton de Hohenzollern, tatăl său.

Scrisoarea este trimisă de la Sinaia, unde regele se afla de două zile: suntem exact pe 28 iunie 1883, când Grigore Ventura vrea să-l ducă pe Mihai Eminescu la Palatul Cotroceni ca să-l... împuște pe rege. Deplasările suveranului erau, desigur, publice; toată lumea, și mai ales presa, știa că el este în drum spre Germania. Ventura nu prea are cui spune că Eminescu îl căuta pe rege în Capitală. Se exclude așadar această falsă istorie. Acest izvor atât de limpede, regal cu adevărat, nu fusese scos la iveală. Iar acum, când îl avem, trebuie să facem racordarea acestor informații la domeniul eminescologiei.

Émile Galli trebuia expulzat, așadar, pentru că el relatase pe larg serbările de la Iași, iar ziarul său franțuzesc internaționalizase brusc chestiunea. Atâția alți ziariști trebuiau neutralizați într-un fel sau altul. Chiar ziarul „Timpul“ din 29 iunie (numărul care conține editorialul eminescian despre Libertatea presei) dă o știre pe pagina întâi de acest fel: „Ni se spune că guvernul român ar avea de gând să mai expulzeze încă și alți străini, în urma cererilor unor puteri străine. – Dăm știrea sub rezervă“.

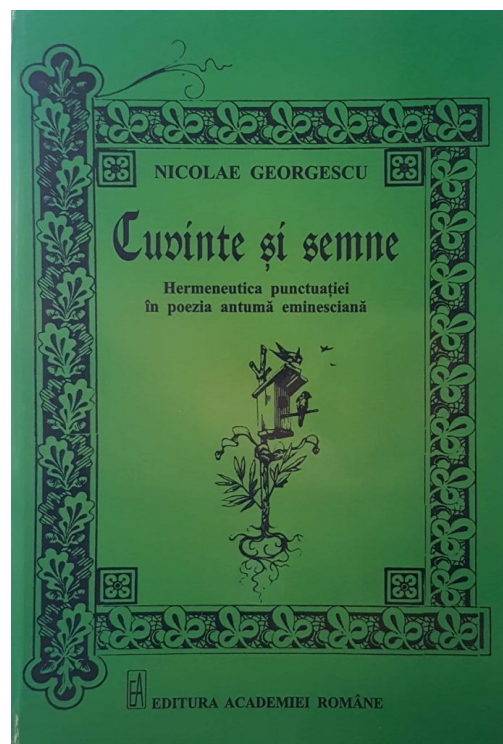
Într-o zi atât de bulversată politic, Ioan Slavici pleacă din țară, Maiorescu de asemenea (după-amiază, imediat ce a rezolvat cu internarea lui Eminescu la doctorul Șuțu) – și, cum spune primul dintre ei: „Eminescu era vorba să plece la Botoșani“.

Acest „era vorba“ din amintirile atât de încâlcite ale lui Slavici înseamnă o vorbă vorbită anterior, o hotărâre sau

decizie luată. Eminescu nu mai pleacă, însă, și este prins sau se lasă prins în vârtejul evenimentelor din București. Arestarea lui de către comisarul de poliție Căță Niculescu a însemnat eveniment public în toată regula, cu scandal și tam-tam, iar înscrierea între celelalte percheziții, spargeri de sedii, expulzări etc. pune cel puțin sub semnul întrebării intenția autorităților. În fond, care era problema de tulburare a ordinii publice, adică motivul arestării? – Că într-o baie poetul ședea închis de câteva ore. Cum poate fi tulburată ordinea publică într-o baie – și încă în așa fel încât să fie nevoie de furgonul poliției, al spitalului, de martori, prieteni etc.? Iar această arestare a fost premeditată – sub forma prezervării, desigur, a unei protecții – de către prietenii lui Eminescu, aceia care de dimineață îi făcuseră rost de bilet de internare prin Titu Maiorescu.

Știm, iată, ce cascadă de evenimente mărețe s-a declanșat în ziua aceea, mai știm că de acum înainte Eminescu – cu toate că se va însănătoși după câteva luni – nu va mai fi persoană publică și nimic din ce va face sau scrie nu va mai fi credibil public. Urmează pentru el moartea de dinainte de moarte – 6 ani de zile de moarte civilă.

N. Georgescu

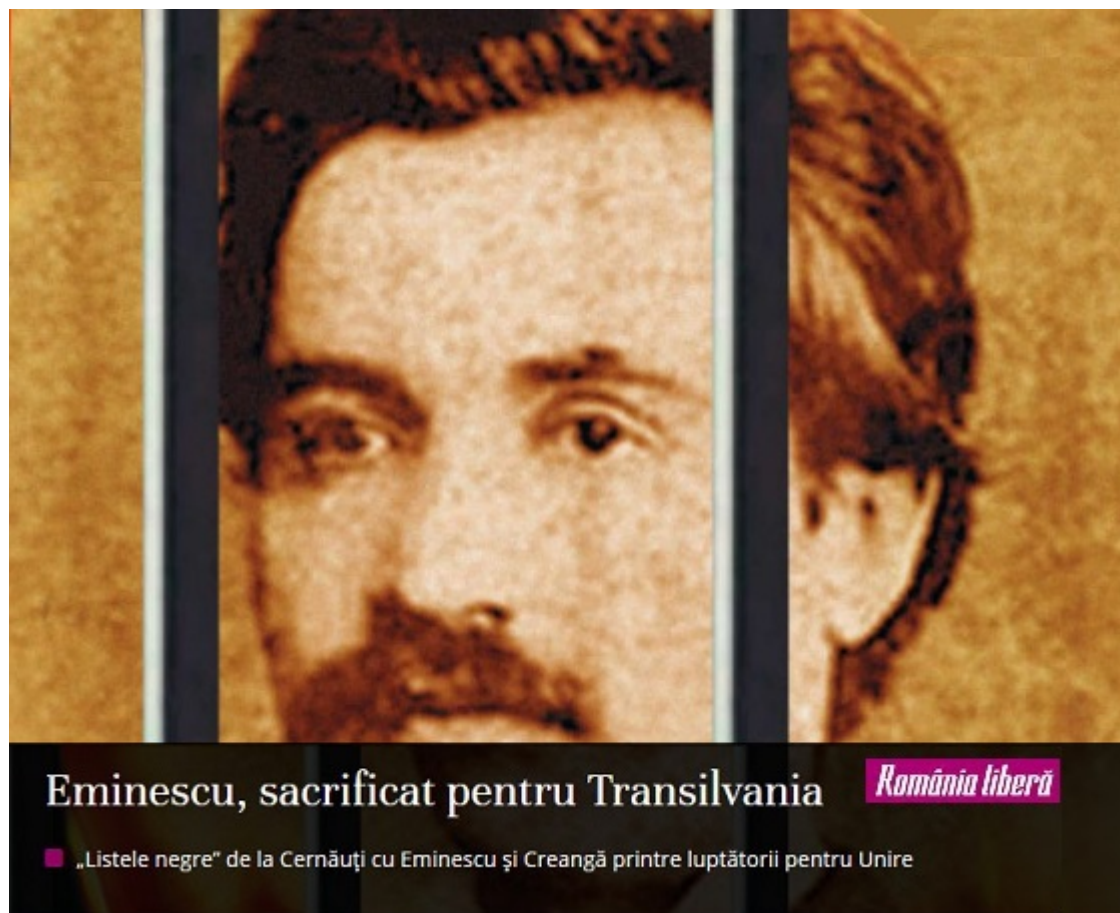

BIBLIOGRAFIE

Profesorul univ. dr. Nae Georgescu este autorul unei serii importante de lucrări despre viața, moartea și opera literară și politică a lui Mihai Eminescu – „Românul Absolut”. Cea mai recentă apariție publicistică a sa este „CUVINTE ȘI SEMNE. Hermeneutica punctuației în poezia antumă eminesciană”, Editura Academiei Române, 2019 (foto). Pentru importanta sa activitate științifică reputatul eminescolog merită cu prisosință un loc în Academia Română.

România liberă, 15 ianuarie 2019

Eminescu, sacrificat pentru Transilvania

Ziua

Culturii Naționale, care nu-și poartă încă numele complet, pentru că în lege cineva a uitat să adauge și „Mihai

Eminescu", este, categoric, și un prilej de aducere aminte asupra idealurilor pe care le împărtășea Românul Absolut.

Între acestea, poate în primul rând, a stat idealul Unirii, Eminescu fiind fără îndoială unul dintre precursorii Marii Uniri de la 1918. În urmă cu 137 de ani, pe 24 ianuarie 1882, Mihai Eminescu fonda, împreună cu alți militanți pentru "Dacia Mare", Societatea "CARPAȚII", o organizație naționalistă cu caracter clandestin, semi-secret, ce-și propunea – conform Statutului scos la lumină de Augustin Z.N. Pop – "sprijinirea după puteri a oricărui scop și a oricărei întreprinderi românești" și „să producă o schimbare radicală în politica României față de românii din teritoriile aflate sub administrație străină". Societatea avea ședințe deschise, dar hotărârile tactice și strategice erau luate în secret de membrii fondatori și asociați. Intrarea în organizație nu era așa ușoară; Ioan Slavici – cetățean austriac – s-a străduit mai bine de un an să primească statutul de membru, în ciuda faptului că era prieten cu Eminescu. E drept, colaborarea sa cu serviciile de informații austro-ungare era un fapt cunoscut pentru apropiați.

În mai puțin de un an, societatea era pregătită inclusiv pentru operațiuni armate, după cum relevă eminescologul Theodor Codreanu, și număra mii de membri din Transilvania, Banat, Bucovina, Maramureș și Crișana, teritorii românești aflate sub ocupație străină, cât și, evident, din ceea ce Societatea “Carpații” numea “România liberă”. 24 ianuarie, aniversarea Miciei Unirii, prefigura, conform dezideratelor Societății, unirea tuturor românilor în “Dacia Mare”. Așadar, Eminescu și colegii săi sunt, cu adevărat, așa cum el însuși scria, “agenții unei lumi viitoare”, “agenți ai istoriei” (un concept întâlnit și la Eliade), agenți ai Marii Uniri

realizate la 1 Decembrie 1918. An în care, dacă nu era asasinat în 1889, Eminescu ar fi împlinit doar 68 de ani (respectiv 69, dacă luăm în considerare data reală a nașterii sale, 20 decembrie 1849) și ar mai fi creat și militat pentru țară încă (cel puțin) două decenii. Să ne gândim la faptul că Slavici, născut înaintea lui Eminescu, respectiv în 1848, a trăit până în 1925.

Eminescu a fost urmărit toată viața sa de jurnalist de către serviciile speciale ale imperiilor din jurul României, a afirmat și atestat eminescologul Nae Georgescu în lucrările sale. Profesorul Georgescu afirmă că Eminescu a intrat în atenția organelor cezaro-crăiești încă de la primele sale trei articole, publicate la 20 de ani în revista "Federațiunea" din Pesta – Să facem un Congres, În Unire e tăria și Echilibrul – pentru cel din urmă deschizându-i-se proces de presă.

Ulterior este remarcat de serviciile speciale austro-ungare ca unul dintre organizatorii Serbării de la Putna, din 1871, plănuită din 1870, la 400 de ani de la sfințirea mănăstirii lui Ștefan cel Mare și Sfânt, sărbătoare urmată de un congres al studenților români din toate provinciile românești.

Documentele găsite până acum în Arhivele de Stat ale Austriei arată că Eminescu se regăsește în rapoartele Biroului de Informații din Viena în numeroase rânduri. „Există circa 80 de astfel de rapoarte asupra Societății lui Eminescu, dar cu siguranță sunt mult mai multe și prin alte arhive decât cele

de la Viena”, afirmă Nae Georgescu.

Ceea ce pare ciudat pentru unii cercetători ai vieții ascunse a lui Eminescu este de ce editorialistul conservator de la „Timpul” nu a fost cooptat în conșpirația pentru aprobarea și semnarea acordului secret cu Germania, Austro-Ungaria și Italia și s-a recurs la eliminarea lui din 28 iunie 1883, deși acesta împărtășea cam aceleași valori germanofile cu colegii săi de partid. Răspunsul este simplu: Eminescu era germanofil până la patrie, până la Transilvania, Basarabia și Bucovina, pe care și le dorea cu ardoare acasă. Filosoful și eminescologul Constantin Barbu arată că în cadrul întâlnirii secrete de la Viena, pentru perfectarea alianței, la care au participat Regele, P.P. Carp, D. A. Sturza și Brătianu, s-a condiționat părții române semnarea acordului de păstrarea actualului status-quo al Transilvaniei.

Or, din sânul conservatorilor, Eminescu era cel care agita cel mai tare steagul unirii Transilvaniei cu patria-mamă. Profesorul Barbu afirmă că revolta armată contra Austro-Ungariei, la care lucra Eminescu împreună cu Societatea Carpații, se pregătea pentru anul următor arestării jurnalistului, 1884, când se aniversau 100 de ani de la Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan. Viena lua foarte în serios toate semnalele din România Mică, până la a mobiliza trupe la graniță, în timp ce Budapesta cerea prin presa și propaganda ei oficială chiar alipirea României la Austro-Ungaria, fapt consemnat cu revoltă de Regele Carol în

corespondența sa recent publicată de cercetătorul Sorin Cristescu. Să reamintim: Societatea Carpații strângea arme pentru Transilvania; sediile Societății Carpații sunt devastate și organizația este interzisă chiar pe 28 iunie 1883, ziua arestării și internării forțate a lui Eminescu.

Documentele pe care le publicăm astăzi, descoperite și comentate de arhivistul de la Cernăuți Dragoș Olaru, întregesc Dosarul Eminescu, relevând că Viena transmitea "liste negre" ale membrilor Societății „Carpații” – unde Eminescu apare pe locul patru – atât în Transilvania, cât și la Cernăuți, locul descoperirii lor în Arhiva de Stat a regiunii Cernăuți, F-3, inv. 1, dosar 4007.

Dacă Eminescu, pe 25 iunie, se bucura încă de viață prinzând un rămășag cu amicul său Constantin Simțion, în miez de noapte, iar Slavici, în aceeași zi, înainte de a se fi făcut dispărut din oraș, îi trimitea lui Maiorescu o relatare confidențială privind activitatea sa la "Carpații" (Augustin Z.N. Pop, op. cit, p. 133), președintele Bucovinei, von Alesani, primea de la Viena "lista neagră" cu indezirabilii de la Societatea "Carpații". Peste numai trei zile, Societatea înființată la aniversarea Micii Uniri avea să fie pulverizată, iar Eminescu să devină primul jurnalist român deținut politic anihilat prin cămașa de forță și internat abuziv într-un

sanatoriu, al doctorului Șuțu, unde, peste alți șase ani, avea să fie ucis.

„Dar credem că nu este nevoie a argumenta mult, spre a convinge despre urâta pornire a guvernului asupra presei. Trebuie să-l așteptăm de acum la alte măsuri și mai odioase, pentru că panta este alunecoasă și nu are piedică până-n prăpastie“, scria Eminescu în ultimul său articol de la „Timpul“, pe care în zadar i l-a lăsat în acea dimineață de 28 iunie 1883 lui Titu Maiorescu, protectorul său de la „Junimea“, societate catalogată de Matilda Poni drept o

„francmasonerie literară“ (A.Z.N. Pop – op. cit.).

„Ideia națională la dânsul era imaginea cea mai sfântă a cugetării”, avea să spună, la înmormântarea lui Eminescu, Dimitrie Laurian, colegul său de presă de la “România liberă” și totodată tovarășul de conspirație pentru “Dacia Mare” de la Societatea “Carpații”.

Victor Roncea

„Listele negre” de la Cernăuți cu Eminescu și Creangă printre luptătorii pentru Unire

La 16 mai, Ministerul de Interne austriac trimitea la Cernăuți spre cunoștință copia următorului document primit din București:

„Notă, dată în București, 16 mai 1883.

Ieri Societatea «Carpaților» a sărbătorit în sala Orfeu cea de-a 35-a aniversare a revoluției din Transilvania, la care au participat 77 de persoane... Sala era împodobită, ca și la ultimul bal al Societății, cu stemele tuturor provinciilor românești, numai că de astă dată în locul tricolorului flutura drapelul roșu al revoluției.

Pe pereți se puteau vedea transparente cu numele conducătorilor revoluției și cu apeluri care cereau unirea provinciilor ungurești cu patria-mamă. La banchet nu a participat nimeni din activiștii importanți, afară de Laurean, proprietarul «României libere», mulți redactori, secretarul Academiei Bariț, 4 ofițeri în termen și o grupă de români din Transilvania care erau ca oaspeți.

Laurean a ținut un toast despre unirea românilor din Transilvania cu românii din regat. Bariț a vorbit despre

regimentele militare române, despre dorobanți și despre muzica de regiment.

Până aproape de ora două s-au interpretat cântece naționale ca «Deșteaptă-te, române», «La arme» ș. a.

Azi „România liberă” a publicat un articol consacrat special acestei comemorări care s-a terminat cu următoarea frază: «Înainte! Victoria definitivă și viitorul aparține cauzei naționale».

Într-o scrisoare din 25 iunie 1883 – cu trei zile înainte de arestarea lui Eminescu! -, adresată de către Ministerul de Interne din Viena președintelui Bucovinei Alesani, este vorba din nou despre Societatea „Carpați” din Ploiești cu referire directă la Mihai Eminescu. Iată care este conținutul acestei scrisori:

„Din izvoare confidențiale aflăm că în București, Ploiești, precum și în alte orașe mai mari ce sunt mai aproape de granițele noastre se constituie filiale ale Societății «Carpaților».

Membrii titulari în mare majoritate sunt foștii cetățeni din teritoriile răsăritene ungare din Transilvania, din Banat și din Bucovina.

Cât privește societatea din Ploiești, ea are peste tot în orașele de lângă frontieră Câmpina, Urlați, Mizil, Vălenii de Munte oamenii lor, care contribuie la dezvoltarea societății.

Acești agenți vin de peste tot la Ploiești, unde asistă la adunări, fac rapoarte, sacrificându-se orbește ideilor naționale. Aceste întruniri se țin în mare taină și despre cele văzute acolo nu se vorbește nimic.

Societatea dispune de bani, care se acumulează din teritoriile noastre, precum și de la membrii societății care plătesc cotizații.

Toată corespondența, exceptând poșta, se poartă numai la cererea membrilor de încredere ai societății.

Referindu-ne la ordonanța din 26 mai a.c. nr. 2753/M. I., avem onoarea să Vă trimitem lista celor mai activi membri ai societății, care trăiesc în principalul oraș al României, precum și în orașele din provincie.

Viena, în 25 iunie 1883“.

Al patrulea în lista anexată scrisorii este arătat „M. Eminescu, redactor la „Timpul”, alături de care îi întâlnim și pe Dimitrie Laurean („redactor la „România liberă”), Al. Ciurea („jurnalist”), B.P. Hașdeu („director al Arhivelor Statului”), A. Chibici („funcționar la Căile Ferate Române”), I. Slavici („profesor”), V. Micle („scriitoare”), V. Maniu („deputat”), T. Maiorescu („avocat”), I. Creangă („profesor”)... Frumoasă și simbolică această alăturare de nume!

Dragoș Olaru

România liberă, 15 ianuarie 2019

Mihai-Eminescu.Ro

Copia ad 3351
M. J.

129

Bucarest

Vasile Maniu deputat

J. Maniu Profesor

Divizia. Laurian Redactor de Romania libera

M. Eminescu " " de Timpu

Gr. H. Traiden " " Responso

Al. Ciucu Jurnalist

Žuga Redactor de mainan. Academie

Gr. Toculesco Custog de Muzee

Circa Profesor

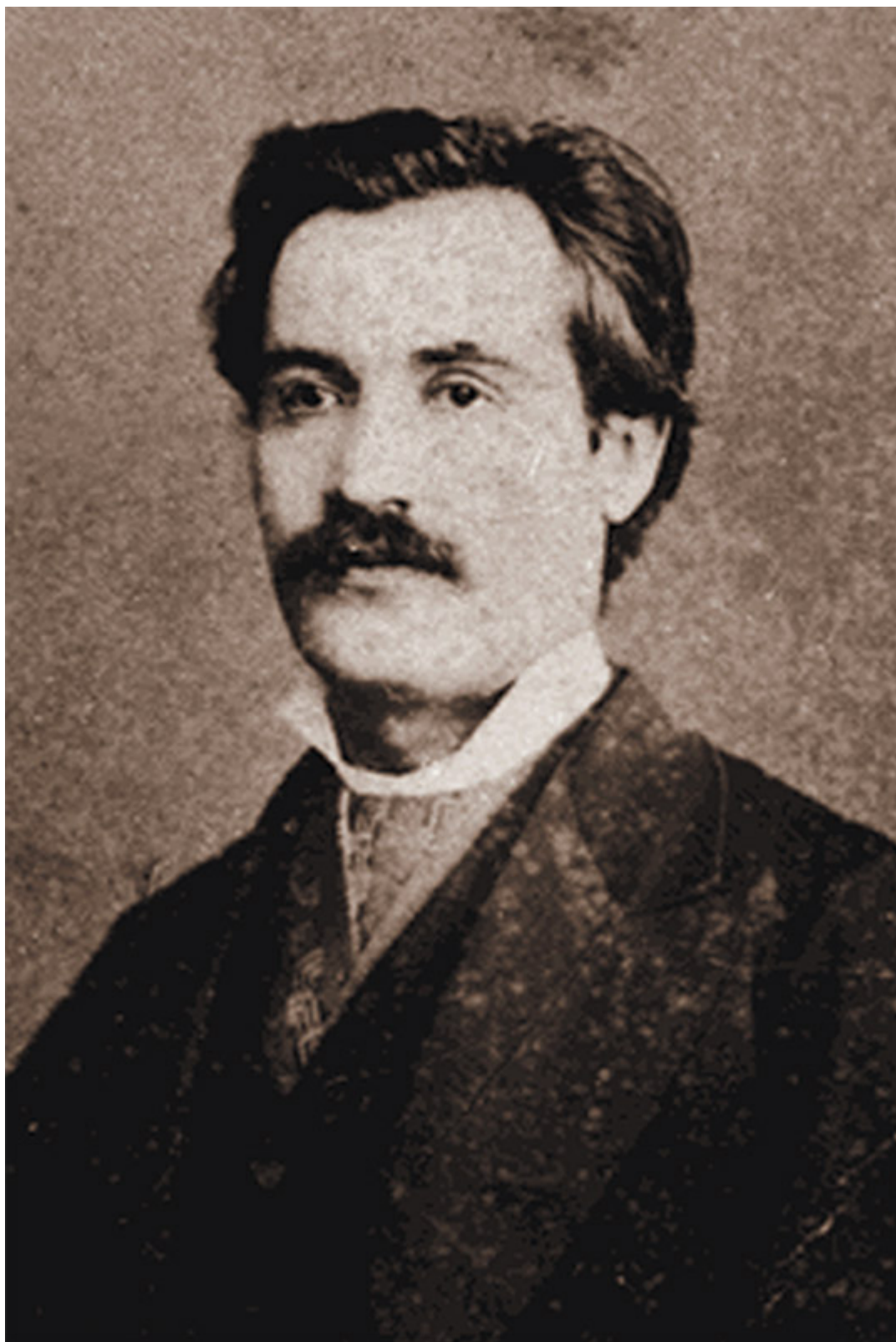
N. Demosand Avocat

B. P. Haiden Raat arfistruktor

Documentele, inclusiv scrisoarea, pot fi găsite și la

Eminescu urmărit de agenții austro-ungari pentru "Dacia Mare" și Societatea "Carpații". DOCUMENTE de la Cernăuți și Viena

**[“VICTORIA ÎN ALEGERI...”] – de
Mihai Eminescu [28 iunie 1883
– ZIUA ARESTĂRII]. Ultimul
articol la “Timpul”, apărut
pe 29 iunie 1883. PENTRU
LIBERTATEA PRESEI**

București, 28

iunie 1883

Victoria în alegeri, îngenunchierea națiunii înaintea puterii uzurpatoare, deșteaptă și apetituri tiranice, printre care pretențiunea, mai-nainte de toate, de a fi aprobat și aplaudat uzurpatorul în faptele sale, pe toate căile.

E logic într-adevăr ca, după un câștig să se urmărească un altul, și în fine tot, spre deplina satisfacțiune a acaparatorului.

Regimul dobândise darea din mână și chiar din picioare, a celor ce poartă numele de mandatar ai națiunii; astfel dispune el la discrețiune de toată puterea în stat, făcând ori și ce vrea fără a fi controlat și nu se gândește decât la mijlocul de a se întări în această situație de desfătare și răsfaț.

Singurul lucru asupra căruia n-a putut încă triumfa a rămas numai presa, și aceasta se consideră, credem, de către regim, cu atât mai nesuferită, cu cât el, în exercițiul puterii discreționare, a trebuit să devină năzuros, adică supărăcios din lucru de nimic.

Presa, pentru omnipotentul nostru regim, cu strigătele ei, cu lamentele ei continue, îi face negreșit efectul unei hărăitoare din Brașov, care prin scârțâitul ei strident dă crispațiuni nervoase. Neapărat dar că se simțea și nevoia de a pune în practică mijlocul prin care să se năbușească țipătul contra trădării și contra fărădelegilor regimului, spre a fi liniștit în domnia sa absolută.

Însă, ca contra a tot răul ce cată a fi combătut, așa și contra presei cată să se uzeze de arme îndestul de eficace de a o învinge.

Ei bine, care ar fi fost acelea ?

Dacă întru abaterea conștiinței alegătorilor, s-au dovedit cele mai eficace arme: corupțiunea, fraudă, amenințarea; dacă cu acestea s-a putut respinge opozițiunea de la exercitarea controlului asupra puterii; de bunăseamă că ele n-au putut nimic contra presei, pe cât timp aceasta, în majoritatea ei, este în opozițiune cu guvernul, bucurându-se de sprijinul public.

Armele ce numirăm sunt într-adevăr numai bune pentru cei cu bucate pe câmp și pentru cei cu copii de căpătuit, ori pentru aceia care ei înșiși urmăresc un folos direct, nepătrunși fiind de datoria de cetățean și de sântenia votului ce li s-a încredințat; dar, cât pentru persoana jurnalistului, hârșit în luptă și îndărătnic în profesarea principiilor, sunt custure fără tăiș.

Contra presei și jurnalistului a cătat regimul să recurgă la acte de răsbunare; și așa, după ce că a intentat proces de presă, prin Creditul funciar rural, unuia dintre organele de publicitate care au cutezat să formuleze acuzațiune specială contra neregularităților de la zisul credit; după ce că în acest proces de presă a cătat să sustragă pe jurnalist de la judecătorii săi naturali, jurații, și l-au târât dinaintea tribunalelor guvernului, recomandând acestora să se declare competente și recompensând pe magistrații care au avut lipsă de scrupul pentru justiție și s-au supus trebuinței regimului; acum a mers cu iuțeala pentru a prescrie chiar expulzarea directorului aceluși jurnal, a d-lui Galli, adică fondatorul foii franceze L'Independence roumaine pentru că acesta este străin neîmpământenit încă.

În cazul de față guvernul, care este evident că a voit să lovească în existența jurnalului L'Independence roumaine, s-a folosit de o lege decretată de dânsul acum doi ani, și care privește petrecerea străinilor în țară.

Dacă vom ține socoteală de mobilul care a dictat facerea acelei legi, nu vom putea scuza dispozițiunea de expulsare luată în privința d-lui Galli, pentru că într-adevăr ea nu a fost concepută decât sub impresiunea asasinatului comis asupra Împăratului Alexandru II și în spiritul de a combate și a depărta de țara noastră acele parazite care își caută existența din acte de teroare, pe străinii fără căpătâi pe nihilisti mai ales, în vreme ce directorul jurnalului francez L'Independence roumaine era aici un muncitor liniștit, stabilit de mai mult timp în țară și exercitând în asociația

cu români comerțul de tipograf, îndeosebi de calitatea sa de jurnalist.

Când însă ne vom aminti de împrejurarea că numitul director al foii L'Independence roumaine a fost încurajat și susținut ca jurnalist chiar de către guvernul actual, când vom aminti aici că dl. Galli, prin un alt jurnal fondat de dânsul, L'Orient, a debutat în țara noastră ca sprijinitor al politicii guvernului, atunci desigur că se va vedea și mai bine cât de necuvincioasă este dispozițiunea de expulsare de acum.

Ce fel? Pentru ca să cânte guvernul, un străin poate fi tolerat și încurajat, iar de a-l critica nu? Atunci se neagă fără rezon principul echității care nu admite dreptul ciuntit, care nu poate admite facultatea de a zice da fără a o admite pe aceea de a zice ba.

Una din două: ori străinul dintru început nu este învoit a face politică în țară, și atunci înțelegem rațiunea unei dispozițiuni de expulsare când și-a permis el a face politică locală; ori că, dacă s-a tolerat odată străinului d-a face politică guvernamentală, urmează a i sa tolera să facă și politică de opozițiune. Fapta de la început a acestui guvern cu dl Galli, îl obliga la toleranța lui în urmă.

Dar credem că nu este nevoie a argumenta mult, spre a convinge despre urâta pornire a guvernului asupra presei. Trebuie să-l așteptăm de acum la alte măsuri și mai odioase, pentru că panta este alunecoasă și nu are piedică până-n prăpastie.

Cât pentru presă, am putea să-l asigurăm pe regim că oricât de cumplite ar fi actele sale de răzbunare, nu va fi în stare nici el a abate unele caractere tari ce se găsesc într-însa, și teamă ne e că, căutând victoria peste tot, va pierde și cea deja câștigată în monstruoasa sa pornire de a-și subjuga și presa.

Timpul (Buc. 8 (1883), nr. 142, iunie 29, p. 1. S

ABONAMENTELE

Abonamentele se primesc la Administrație

In Capitală 10 bani număr
In Districte 15 bani număr

TIMPUL

REDACȚIA, STRADA STIRBEI-VODA Nr. 2.

ANUNȚURI ȘI INSERȚII

Linia 30 litere pe pag. 17. 40
București pag. 11. 1.50
... 2.50

Administrația și inserțiile se primesc la
București, la Adresă: Calea Victoriei Nr. 32.
Paris, C. Albon, rue de Clugny 4
L. Leroy, rue St-Jacques 51.

Scrisorile adresate nu se primesc
Manscrisurile neacceptăm de ar.

București, 28 Iunie 1883

Victoria în algeri, ingenuchiarea
națiunii înaintea puterii usurpatoare,
deșteaptă și apeliții tiranice, printre
cari pretențiunea, mai înainte de toa-
te, de a fi aprobat și aplaudat u-
surpatorul în fațetele sale, pe toate
căile.

E logic într'adevăr ca, după un
câștig să se urmărească un altul, și
în fine tot, spre deplina satisfacțiune
a acaparatorului.

Regimul dobândind darea din mâini,
și chiar din picioare, a rămas numai
presa, și aceasta se consideră cre-
dem, de către Regim, cu atât mai
nesuferită, cu cât el, în exercițiul
puterii discreționare, a trebuit să de-
vină năzuros adică supărăcios din lucru
cu nimă.

Presa, pentru omnipotential nostru
guvern, cu strigătele ei, cu lamen-
tele ei, face negreșit efec-
tul unei harătoare de Brașov, care
prin scorbăitul ei strident că crispa-
țiuni nervoase.

Neapărat dar că, se simțea și ne-
voia de a pune în practică mijlocul
prin care să se nabuzească tipatul
contra trădării și contra fără-de-legi-
gilor Regimului, spre a fi liniștit în
domnia sa absolută.

Însă, ca contra a tot reul ce că-
ta a fi combătut, așa și contra presei
căută să se useze de arma industrial de
eficace de a o învinge.

Ei bine, care ar fi fost aceea?
Dacă întru abaterea conștiinței
alegătorilor, s'a dovedit cele mai ef-
ficace arme: corupțiunea, fraudă, a-
menințarea; dacă cu acestea s'a put-
ut respinge Opozițiunea de la exer-
cițiul controlului asupra puterii; de
bună-seamă că ele n'au putut nimic
contra presei, pe cât timp aceasta,
în majoritatea ei, este în opozițiune
cu guvernul, bucurându-se și de spri-
rijul public.

Armele cu numărăm sunt într'ade-
văr numai bune pentru cei cu bu-
cate pe câmp și pentru cei cu copii
de căpățuit, ori pentru aceia cari ei
înșii urmăresc un folos direct, ne-
putându fiind de datoria de cetățean
și de sănătatea voinții ce li s'a in-
credințat; dar, în cât pentru persoa-
na jurnalistului, băștit în luptă și in-
deratic în profesarea principiilor,
sunt custure fără tăg.

Contra presei și a jurnalistului a
câștigat Regimul să recurgă la acte
de rezolvare; și așa, după ce
că a intentat proces de presă,
prin Creditul fonciar rural, unuia
dintre organele de publicitate, cari
nu cenzură să formuleze acuzațiune
specială contra neregularităților de
la zănel credit; după ce că în acest
proces de presă a căutat să, austrăgă

pe jurnalist de la judecătoria sei
naturali jurații, și l'au țerăt d'inautua
tribunalelor guvernului, recomandând
acestora să se declare competente și
recompensând pe magistrații cari au
avut lipsa de scrupul pentru justiție
și s'au supus trebânței Regimului;
acum a mers cu înțeața pentru a
prescrie chiar expulzarea directorului
acelui jurnal, a d-lui Galli, adică tun-
datorului foiei franceze *L'indépendance
roumaine*, pentru că acesta este străin
neimpământent încă.

În cazul de față guvernul, care
este evident că a voit să isbească în
existența jurnalului *L'indépendance
roumaine*, s'a folosit de o lege decretată
de densus acum doi ani, și care pri-
vește petrecerea străinilor în țară.

Dacă vom ține socotăala de mobi-
li care a dictat faoarea acestei legi,
nu vom putea scusa dispozițiunea de
expulzare luată în privința d-lui Galli,
pentru că într'adevăr ea nu a fost
concepută de cât sub impresiunea a-
sasinatului comis asupra Imperatorului
Alecsandru II și în spiritul de a com-
bata și a depărta de țara noastră a-
cele parasite cari își caută existența
din acte de înșoare, pe străinii fără
câpățiu, pe nihilisti mai ales; în
vreme ce directorul jurnalului francez
L'indépendance roumaine era aci un
muncitor liniștit, stabilit de mai mult
timp în țară și exercitând în asocia-
țiune cu românii comerțul de tipog-
raf, în deosebii de calitatea sa de
jurnalist.

Când însă ne vom aminti și im-
prejurarea că numitul director al foiei
L'indépendance a fost incurajat și
susținut de jurnalist chiar de către
guvernul actual, când vom aminti
că d. Galli, prin un alt jurnal fundat
de densus *L'Orient*, a debutat în țara
noastră ca sprijinitor al poliției
guvernului, atunci de sigur că se va
vedea și mai bine cât de nevinovă-
cioasă este dispozițiunea de expulzare
de acum.

Ce fel? pentru ce să cânte guver-
nul un străin, poate fi tolerat și in-
curajat, iar de a-l critica nu? Atunci
să neagă fără reson principii echi-
tății care nu admite dreptul ciuntii,
care nu poate admite facultatea de-
tașă da fără a o admite și pe aceea
de-a zice *la*.

Una din două: ori străinul dintru
inecept nu este învoit a face politică
în țară, și atunci înțelegem rațiunea
unei dispozițiune de expulzare când
și-a permis el a face politică locală,
ori-că, dacă s'a tolerat odată străinul
d'a face politică guvernamentală, ur-
mează a i se tolera să facă și poli-
tică de opozițiune. — Fapta de la
inecept a acestui guvern cu d. Galli,
ei obligă la toleranța lui în urmă.

Dar credem că nu este nevoie
argumenta mult, spre a convinge
despre urta pornire a guvernului
asupra presei. Trebuie să-l așteptăm
de acum la alte măsuri și mai o-
dioase, pentru că panta este alunecoasă
și nu are piedică până n' a pră-
pastia.

Cât pentru presă, am putea să-l
asigurăm pe Regim că ori-cât de

cumpline ar fi actele sale de resbu-
nare, nu va fi în stare nici ele a ba-
tase intr'însa, și teamă ne e că, cân-
dând victoria preste tot, va perde și
pe cea deja, câștigată în monstruoasa
sa pornire de a-și subjuga și presa.

STIRI TELEGRAFICE

Alexandria, 6 Iulie. — În cursul ult-
milor 21 de ore a fost 96 morți de holera
la Damietta, 48 la Mansurah și un caz sus-
picios la Cair.

Port Said, 8 Iulie. — Nu s'a constat
un mort nou de holera la Port-Said
de Joi trecut. Tot merge bine pe linia
canalului.

Constantinopol, 8 Iunie. — O decizia
a oficiului sanitară asemănă pentru ca-
ranțita toate vasele venind de la Mara-
șoșie în cele provenite din Egipt.

Viena, 9 Iulie. — *Vredendblatt* zice
că declarația guvernului român în forma
de nota adresată de ministru român al afacer-
ilor străine ministrului Austro Ungariei la
București în privire incidentului de la Iași
a sosit ieri la Viena. *Vredendblatt* ală că
această declarație poate fi primită cu satis-
facțiune.

Neuwied, 9 Iulie. — Regina României
a plecat la București.

Informațiuni

Venerabilul d. Ioan Zamolot, re-
ctorul universității din București, de
când s'a înființat taxa pentru examenele
de bacalaureat, și care repre-
sintă pentru fie care din profesorii
examinatori suma de 250 franci, în
trei sesiuni diferite a reușit de-a o
lua. Suntem informați că în sesiu-
nea actuală, mult respectatul nostru
rector, împins de un sentiment de
generozitate, propriu nobiliei sale i-
nime, a împărțit taxa de 250 franci
studenților sermani cari au isbutit a
trece examenele. — Această generoa-
să pornire este năraf de ori-că laud-
dă, sentimentele de umanitate ale
veteranului profesor fiind în deosebii
cunoscute.

Ni se spune că guvernul român
ar avea de gând să mai expulzeze
âncă și alți străini, în urma cererilor
unor puteri străine. — Dăm știrea
sub rezervă.

Am anunțat ieri că d-lui D. Starza,
ministru trezorer din afară, i s'a
acordat un concediu spre a se duce
la Viena să ceartă iertăciune Austriei
pentru neacumplăteala cuvinte rostite
de d. Grădișteanu la banchetul din
Iași. Știrea se confirmă, căci iată ce
citim în foaia oficială de azi:

Se acordă un concediu domnului
D. Starza, ministru nostru secretar
de Stat la departamentul afacerilor
străine, cu începere de la 27 iunie
până la 10 Iulie.

Domnii I. G. Brătianu, președinte-
lele consiliului Nostru de ministri și
ministru secretar de Stat la departe-
mentul de reabil, este însărcinat
cu interimul ministerului afacerilor
străine, până la întoarcerea domnu-
lui Starza.

Ni se trimite din Roșiori-de-Vale
următoarea telegramă:
„Drept răspuns la nedreburile din

raportul prefectului publicat prin Mo-
nitor, Consiliul comunal a reales pe
d. Mănculescu de primar al ora-
șului.” — A.

CRONICA

Clerul stat din Galați cat și din județul
Corulului au luat inițiativa a înființa o so-
cietate, având de scop edificarea morală și
ajutorarea reciproca. Societatea s'a pus sub
patronajul prea Sf. Sals Episcopului e-
parhiei Iosif. Noi, din parte-ne, salutăm a-
ceastă frumoasă întreprindere din partea
clerului gălățean și-i dorim deplin succes.

Vineri, pe la orele 4 p. m. a fost în Ga-
lați o furtună foarte violentă, așa în cât a
descoperit scoaperele mai multor case.

În aceeași zi pe când în centrul orașului
Galați, o ploaie torențială ca furtuna cădea,
de la platoul Tigina până în dreptul bisce-
ricii St. Ioan a plouit violent cu piatră în
marina porombului.

Domnii N. Sîcșu și N. Leibertel se mu-
sesse mijlocitori de măruri la oborul de
pe lângă camera de comerț de la Galați.

S'au numit membri la camera de comer-
ciu circumscripțiunii a VIII cu rezidin-
ța la Porșeni, în localitățile vacante, domnii
Tăran-Măgurela, domnii Antiochu Patrescu,
Dim. Măreșel și Ștefan Patrescu comen-
danti.

S'au numit membri la camera de comer-
ciu a circumscripțiunii a VIII cu rezidin-
ța la Porșeni, în localitățile vacante, domnii
Nicolae C. Șarvanu, Costică Negruți și Ni-
colae Mihail.

Domnii At. Brăileu, s'a numit în postul
de jude asesor la consuliul general din
Constantinopol.

Domnii I. Andoniu s'a numit controlor
fiscal, în locul domnului Parvulescu care
nu s'a prezentat la post.

În noaptea de 15-16 iunie curent, la
o moară de apă între câmpurile Căciobiei
și Căciomara, județul Tulcea, necunoscuți
factori de rele sa latul și torturat pe ser-
vitorul mare Ioan Moraraga, în anul și
492 lei; după mizeriile înșă luate imediat
de administrație, s'a prișit și inițiat par-
chetului anul din astăzi și se speră a se
prinde și cei-alți.

Publicăm raportul P. S. Episcopului
Melchisedec, făcut Stului Sinod asu-
pra înființării Episcopatului catolic în
România, despre care ziarul nostru a
vorbit în mai multe rânduri.

Numirea făcută acum de curând
de către Papa în persoana episcopu-
lui de Nicopoli, Signor Paoli, ca mitropo-
lit catolic al Bucureștilor este contra
canoanelor Bisericii întocmite de
câtre conciliile Ecumenice privilegia-
la amândouă Bisericile ale răsăritu-
lui și ale apusului. Densă infrângere
toate relațiunile tradiționale ale Ro-
mâniei, tradițiuni peste țoari ori de
câte ori a voit să treacă Papa a fost
oprit încă de la descalcarea Dom-
nilor Români din Moldova și țara Ro-
mânească până în zilele noastre. A-
ceastă infrângere făcută de către Pa-
pa n'a suferit-o România, nu numai
sub regimul domnilor români, dar
nici chiar sub regimul domnilor fan-
arioși. România, fiind o țară creș-
tină, nu putea să aibă Eparchii cu

câte doi Episcopi creștini, căci a-
ceasta este oprit de canoanele conci-
liilor ecumenice. Această anomalie
s'a văzut până acum numai în Sta-
tele cari nu sunt creștine. Papa des-
prețind canoanele sinoadelor ecumenice
prin numirea de Patriarhi, Archiepiscopi
și Episcopi chiar în e-
parchiile unde se aflau asemenea pa-
triarhi, Archiepiscopi și Episcopi or-
todocși, cum de exemplu în Constăn-
tinopole și în tot Imperiul turc. Dacă
Papa bazându-se pe constituțiunea
noastră, care admite libertatea conștiin-
ței și prin urmare libertatea to-
tului culturilor, se crede că este în
drept a avea o ierarhie catolică în
țara noastră, acest drept nu poate a
și fi înșuși fără consimțământul gu-
vernului. Avută sau are Papa un a-
semenea consimțământ din partea gu-
vernului? Noi nu credem așa ca a-
ceasta, pentru că guvernul României
nu putea să acorde Papa o asemenea
concesiune fără drept de reciprocitate,
și știe știe, că nici într'un Stat
catolic nu se tolerează nici de către
guvernele nici de către ierarhiile Ca-
tolică asemenea concesiune, deși to-
lerea în adăpoc cultul ortodox nu
torează în adăpoc cultul ortodox, nu
înșă și ierarhie episcopală. Cum dar
Papa a putut nesocoti acum dreptu-
rile României pe care n'a cenzurat să
le nesocotească nici când se afla țara
în stare de vasalitate?

Nu mai sub un minister, care trim-
bănțea în gura mare că este patriot,
liberal și național, a fost dat Româ-
niei să îndure această nouă umidire,
Sintul Sinod al Bisericii Române
și-a însușit herarea P. S. Episcopu-
lului Melchisedec.

PAPISMUL

STAREA ACTUALA A BISERICII ORTODOXE
ÎN
REGATUL ROMÂNIEI
Inalt prea sfințite stăpîne!
Prea sfințitilor Părinți!

De cât va timp s'a răspândit în România
votul, că biserică papistă lăudă a se fi
și a se împotrăni în țara noastră. De a-
ceia se vorbește și prin jurnale, atât cele
bisericești cât și politicești și prin con-
versațiunile particulare. Românii zice: „De un-
de ar fi tot, de acolo nu iasă fum.” Una
mai mult, de cât înainte Sinod, are dato-
ria de a sta la strajă bisericii noastre și
a o apăra de primejdiile, ce o amenință?
Din acest motiv foarte grav, eu am făcut
un studiu asupra catolicismului în țara no-
astră și asupra stării actuale a Bisericii no-
stre, pe carele acum 'l depon pe biroul
Sintului Sinod. Eu am făcut această le-
cerare și o prezentat Sintului Sinod cu a-
tăta cu mai multa îndrăzneală, eu cât am
fost îndemnat la aceasta de președintele
nostru.

Înalt prea Sintul Mitropolit Primat al
României, carele ca primat Arhiepiscop al
țerei s'a mișcat cel întâi la alarma dată de
jurnale despre pericolul ce amenință
ortodoxia noastră din partea Romei catolice
papiste.

De acest rog lina-volătoare atențiune a
Sf. Sinod. Studiu meu este împărțit în
două părți: I. Istoricul catolicismului în
România din timpurile celei mai vechi până

1) Memorie citită în sesiunea de prim-
măvară a S-ului Sinod, anul curent.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Mihai-Eminescu.Ro

Mihai Eminescu – Timpul Anul VII nr. 12 (17.01.1882) PDF

Timpul -Anul -VII- nr. -12- 17.01.1882Download

Mihai Eminescu – Timpul Anul VII nr. 11 (16.01.1882) PDF

Timpul-Anul-VII-nr.-11-16.01.1882Download

Mihai Eminescu – Timpul Anul VII nr. 10 (15.01.1882) PDF

Timpul-Anul-VII-nr.-10-15.01.1882Download

Mihai Eminescu – Timpul Anul VII nr. 9 (14.01.1882) PDF

Timpul-Anul-VII-nr.-9-14.01.1882Download

Mihai Eminescu – Timpul Anul VII nr. 8 (13.01.1882) PDF

Timpul-Anul-VII-nr.-8-13.01.1882Download

Mihai Eminescu – Timpul Anul VII nr. 7 (12.01.1882)

Timpul-Anul-VII-nr.-7-12.01.1882Download

Mihai Eminescu – Timpul Anul VII nr. 6 (10.01.1882) PDF

Timpul-Anul-VII-nr.-6-10.01.1882Download